

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ТРЕТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

КОМИСИЯ ПО ТРУДА, СОЦИАЛНАТА И ДЕМОГРАФСКАТА ПОЛИТИКА

09
M

ДОКЛАД

по Законопроект за изменение и допълнение на Закона за семейни помощи за деца,
№ 502-01-35, внесен от Министерски съвет на 05.05.2015 г. – обсъждане за първо
гласуване.

Комисията по труда, социалната и демографската политика на свое редовно заседание, проведено на 20 май 2015 г., разгледа и обсъди Законопроект за изменение и допълнение на Закона за семейни помощи за деца, № 502-01-35, внесен от Министерски съвет на 05.05.2015 г.

На заседанието присъстваха: г-н Ивайло Калфин, заместник-министър председател по социалната и демографската политика и министър на труда и социалната политика и г-жа Елена Кременлиева – директор на дирекция „Социално включване“ в Министерството на труда и социалната политика.

Законопроектът беше представен от г-н Ивайло Калфин, заместник-министър председател по социалната и демографската политика и министър на труда и социалната политика. С предложените промени се цели подобряване на ефективността и целенасочеността на семейното подпомагане чрез въвеждане на мерки за насърчаване на отговорното родителство, въвеждане на по-висок интензитет на подпомагане до трето дете и постигане на по-голяма социална справедливост при предоставяне на семейни помощи.

Новите моменти в законопроекта се определят в следните основни направления: предлага се дефиниция на понятието „семейни помощи“ като „средства в пари и/или в натура, които подпомагат отглеждането на децата в семейна среда от родителите или от лицата, полагащи грижи за тях“ и се въвежда употребата на понятието „помощи в натура“ вместо въведеното през 2006 г. понятие „социални инвестиции“. Регламентират се основните функции на органите на изпълнителната власт и се предвижда право на безплатен достъп на дирекциите „Социално подпомагане“ до Национална база данни „Население“, както и осигуряването им с информация по служебен път.

Семейните помощи се систематизират, като се определят на еднократни и месечни и на помощи, които се предоставят в пари и/или в натура. Разширяват се основанията за предоставяне на помощите в натура, като към сега съществуващите – неполагане на грижи за детето и неизползване на помощите по предназначение, се добавя неосказване на съдействие при прилагане на мерки за закрила по смисъла на Закона за закрила на детето и всички случаи на получаване на помощи от непълнолетни майки. Регламентира се задължително предприемане на мерки за закрила в семейна среда спрямо непълнолетни

бременни и майки, които се разглеждат като деца в риск. Разширяват се условията за отпускане на семейни помощи чрез въвеждане на изисквания детето да не е настанено за отглеждане извън семейството, както и правоимащите лица и децата да живеят постоянно в страната.

Въвежда се еднократна помощ при извършване на осиновяване в страната, без доходен тест, и с размер не по-голям от размера на помощта при раждане на първо дете. Предлага се еднократните помощи при раждане на първо, второ и трето дете да са с по-висок размер от помощта за четвърто и следващо дете. Определя се и общ размер на месечната помощ за отглеждане на дете до завършване на средно образование за семейството, в зависимост от броя на децата, за които се получава. Предлага се въвеждането на разширена дефиниция за „семейство”, въвежда се и определение за „семейство с един родител, който отглежда сам децата си”.

Предлага се прекратяване на месечната помощ за отглеждане на дете до завършване на средно образование във всички случаи, в които детето, за което тя се получава, стане родител. Предвижда се, при определени условия, ако непълнолетният родител продължи да посещава редовно училище, той да има право да получи еднократна помощ в размер, съответстващ на размера на прекратената помощ. Регламентира се и връщане на някои от получените еднократни помощи – за раждане, за отглеждане на близнаци, за отглеждане на дете от майка-студентка и за осиновяване на дете – в случай, че до навършване на 2-годишна възраст от детето, то бъде настанено за отглеждане извън семейството, но само поради виновно поведение на родителя или лицето, което отглежда детето.

По отношение на предоставянето на еднократна помощ на майките-студентки, която ще се изплаща на две равни части, се предлага и въвеждането на допълнителни условия - майките следва да са записани в редовна форма на обучение към датата на раждане на детето, да не са осигурени и да не получават обезщетение за бременност, раждане и отглеждане на дете по реда на Кодекса за социално осигуряване. Предвижда се и прекратяване на месечната помощ за отглеждане на дете до завършване на средно образование при нередовно посещение на училище или на формите на предучилищна подготовка, която може да бъде отпусната отново не по-рано от една година от прекратяването ѝ. Въвежда се и хипотеза за възстановяване на еднократната помощ за ученици, записани в първи клас, в случаите на нередовно посещаване на училище. Предлага се и въвеждането на санкция – лишаване от месечни помощи на лицата, които недобросъвестно са ги получили, но за срок, не по-дълъг от една година.

Други предложения са свързани с въвеждането на изискване за деклариране на настъпили промени в условията, при които са отпуснати месечните помощи, прецизират се и сроковете, в които може да се реализира правото за отпускане на отделните видове помощи, и сроковете за получаване на вече отпуснати помощи. Регламентира се редът за извършване на проверки за спазване на условията за отпускане на месечните помощи за деца и редът за тяхното възстановяване.

Становища по законопроекта бяха предоставени от Държавна агенция за закрила на детето и представители на неправителствения сектор – Национална мрежа за децата,

Движение на българските майки и Център за междуетнически диалог и толерантност „Амалипе“. Като положителни стъпки се определят обвързването на Закона за семейни помощи за деца със Закона за закрила на детето по отношение на предвиденото предприемане на задължителна мярка за закрила в семейна среда спрямо непълнолетни бременни и майки, както и предложената разширена дефиниция за „семейство“, която е в синхрон със Семейния кодекс, и въвеждането на определение за семейство с един родител, който отглежда сам децата си. Приветства се въвеждането на еднократна помощ без доходен тест при осиновяване на дете, с което се затвърждава важната роля на осиновяването като мярка за закрила и като част от политиката за стимулиране на отглеждането на децата в семейна среда.

Предмет на критика от неправителствените организации е предложението за предоставяне на помощи единствено в натура на непълнолетните майки, като се счита, че мярката е дискриминационна и няма подкрепящ, обучителен или възпитателен характер. Отбелязва се още, че Дирекциите „Социално подпомагане“ нямат необходимия капацитет да управляват ефективно помощите в натура за всички случаи на непълнолетни майки. Обръща се внимание, че при сега действащите разпоредби на Закона за семейни помощи за деца се предвижда възможност помощите да се отпускат във вид на пари или като стоки/услуги по преценка на социалните работници.

Най-сериозен обект на критика, съгласно предоставените становища, е предложението месечните помощи за дете до завършване на средно образование да се прекратяват след спиране на помощта за 3 поредни месеца или за 6 месеца в рамките на една учебна година като прекратената месечна помощ може да бъде отпусната не по-рано от една година от датата на прекратяването. Счита се, че с тази разпоредба родителите не се стимулират да върнат детето в образователната система, в случай, че то е отпаднало и по този начин се нарушава правото на детето на образование. Предлага се, този текст да бъде преосмислен така, че родителят да има право да получи и месечните помощи за месеците, в които са били спрени, ако детето се върне в училище и го посещава редовно.

По време на проведената дискусия беше изразена тезата, че законопроектът въвежда пакет от комплексни мерки, с които ще се подобрят условията за подпомагане на семейства с деца, ще се насърчи отговорното родителство и ще се съдейства за постигането на по-голяма социална справедливост и равнопоставеност на семействата с деца. Беше отбелязано, че прилагането на мерки за закрила в семейна среда спрямо непълнолетните бременни и майки е подходяща мярка за превенция на социалното изключване на тази уязвима група, а разширяването на основанията за предоставяне на помощи в натура ще бъде своеобразна гаранция, че подкрепата ще достигне до детето, за което е предназначена. Положително беше възприето и въвеждането на понятието „помощ в натура“, което се употребява в чл. 46 от Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето, и се е наложило в практиката.

Критиките към законопроекта бяха изразени в тезата, че на концептуално ниво се съдържа противоречие в неговата цел и не става ясно дали се прави опит да се регламентира цялостен подход, ориентиран към подкрепа на семействата или единствено се въвеждат

допълнителни условия за социално подпомагане на уязвими групи. Беше отбелязано, че законопроектът е внесен в Министерски съвет без предварително становище от Националния съвет за закрила на детето, което е в нарушение на разпоредбата на чл. 18, ал. 2 от Закона за закрила на детето. Бяха изказани и съображения против въвеждането на санкция при нередовно посещение на предучилищна подготовка или на училищна форма на образование, поради факта, че в някои от малките населени места липсва развита инфраструктура от детски градини или училища. Беше отбелязано, че в законопроекта не е уреден въпроса по отношение на правото на получаване на семейни помощи от непълнолетните бременни и майки, които се намират в гранична възраст между непълнолетие и пълнолетие.

След приключване на обсъждането и гласуване с резултати: „За” – 13 гласа, „Против” – 3 гласа и „Вздържал се” – 0 гласа,

Комисията по труда, социалната и демографската политика прие следното *становище*:

Предлага на Народното събрание да подкрепи на първо гласуване Законопроект за изменение и допълнение на Закона за семейни помощи за деца, № 502-01-35, внесен от Министерски съвет на 05.05.2015 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Д-Р ХАСАН АДЕМОВ